

dan om, uit die verwarrende menigvuldigheid van zichtbare merkteekenen, diegene te kiezen en te onderstrepen, welke den enkeling, in zijn onderscheidbaarheid uit gelijksoortigheden, naar voren brengen. Ik heb eens gehoord, dat Veth onder het werk met den poseerende een gesprek wist te onderhouden, rustig en onafgebroken — een eigenschap, voor hem teekennend, en die wel niet veel schilders met hem gemeen zullen hebben. Het wil me ook voorkomen, dat Veth grootendeels uit het rechtstreeksch verkeer met de menschen, die voor hem poseerden, zijn gevolgtrekkingen heeft gemaakt bij hun zielkundige ontleding; van overeenkomstige schrandere oplettendheid getuigen de beschrijvingen van personen, die hij in de wereld ontmoette. Er is aan die karakteriseeringen (aangenaam leesbaar) een tintje van bonhomie, een glimpje van de hoffelijkheid, die aan het burgerlijk verkeer decor geeft en omgekeerd alweer, voel ik dezelfden geest van beminnelijke toenadering tot de menschen, die hem hun conterfeitsel opdroegen. Hierop echter kan nu niet verder worden ingegaan — het portretwerk van Veth zou dan in een ander licht weer gesteld moeten worden, in verband met zijn wereldbeschouwing en algemeene (voor een niet gering deel officieele) levenshouding. Constateeren we slechts dat, misschien op 'n enkele uitzondering na, al deze menschen, individueel zoo goed van elkaar te onderscheiden, gemeen hebben een onverstoorbaarheid, een zeker onschokbaar zelfvertrouwen en evenwicht van den beschaafden en ordelijk voortlevenden burger, wat in verband kan zijn te brengen met de opvatting van den schilder, die eveneens als weinig anderen in het leven (of zijn particulier bestaan) tot evenwicht is geraakt en dit, tot een zeker hoogtepunt gekomen in zijn levensbedrijf, zocht te bestendigen.

Het is niet willekeurig, of zonder zin, dat de voor te stellen personen in verschillende houding — actief of passief — zijn voorgesteld. Er kunnen praktische oorzaken zijn — want niet allen verkiezen het stil te zitten!

Er zijn echter grondiger redenen die den portretschilder-met-inzicht, doen beslissen tot de keuze van een stand voor zijn model. Hij heeft er rekening mee te houden onder welke omstandigheden een mensch zich 't meest in zijn element voelt, zich 't natuurlijkst voordoet en dus het treffendst te karakteriseeren is. Buitendien ligt het in bepaalde gevallen voor de hand de persoonlijkheid ex-officio voor te stellen. Prof. Winkler, in zijn witten werkjas, is in gespannen aandacht gebogen over zijn microscoop: beeld van activiteit als tegenstelling met den edelaardigen ethicus Prof. Moltzer, die, zelfverzonken, met wijd geopende oogen in 't onbestemde voor zich uitstaart. Daar is de burgervader Vening Meinesz in de raadzaal, waar zooveel ernstige dingen onder zijn gewichtige leiding worden afgehandeld; dan, in minder officieele plunje, verdiept in zijn werk de schrijvende Allard Pierson, of nog Prof. Kern, die als vraatzuchtig naar kennis, met zijn neus haast ligt op het zware foliant. Men ziet, het zijn meestal